

Автор сосредоточила внимание на формировании профессиональных компетенций будущих экологов: способность использовать знания и практические навыки математических, естественных, технико-технологических дисциплин в выполнении профессиональных задач; способность эффективно использовать нормативные и законодательные документы в профессиональной деятельности; способность понимания и анализа современных технологических процессов национального хозяйства и принятия решений по улучшению технологий производства и соответственно уменьшения их влияния на окружающую природную среду; способность применения информационных технологий для сбора, обработки, анализа, прогноза и оценки экологической информации; способности оценивать экологическую безопасность среды.

Также автором определены предпосылки формирования профессиональной компетентности будущих экологов: модернизация содержания обучения естественнонаучных и технико-технологических дисциплин в соответствии с потребностями профессиональной подготовки; применение соответствующих приемов, методов и форм активного обучения студентов; инновационные подходы и внедрение новейших технологий в учебно-воспитательный процесс высшей школы; комплексное изучение учебных дисциплин, что предполагает реализацию связей между естественными и технико-технологическими дисциплинами; создание благоприятных условий для учебно-познавательной деятельности студентов; личностно ориентированная подготовка студентов; разработка современного учебно-методического обеспечения; непрерывное и систематическое применение самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, компетентностный подход, подготовка экологов, профессиональная деятельность.

Voitovych O.P Competence approach in training future environmentalist

At the article shows that in the conditions of integration of education in Ukraine in the world educational space acquires importance of improving educational programs aimed at training competent professionals in ecology, who can successfully perform their professional duties. The author analyzes various approaches to the definition of professional competence and concludes that competence is formed, developed and manifested itself in the activities similar to professional and disclosed as preparedness to carry out such activities.

Under the professional competence of future environmentalist author understands the integral quality of the individual that includes substantive items (professional knowledge, skills), which implemented in the way of professional activities (experience) according to the current needs and conditions.

The author is focused on the formation of professional competence environmentalists: the ability to use the knowledge and practical skills in mathematical, scientific, technical and technological disciplines in occupational tasks; the ability to effectively use the regulatory and legislative documents in professional activities; ability to understand and analyze current processes of national economy and decision making to improve production technology and therefore reduce their impact on the environment; the ability to use information technologies for the collection, processing, analysis, forecasting and evaluation of environmental information; ability to assess the environmental safety of the environment.

The authors also has identified prerequisites for the formation of professional competence of future environmental: modernization of training content of natural and technical-technological disciplines according to the needs of professional training; using appropriate techniques, methods and forms of active learning students; innovative approaches and introduction of neoteric technologies in the educational process of high school; comprehensive study of subjects that involves the implementation of links between natural, technical and technological disciplines; creating favorable conditions for teaching and learning of students; personality-oriented training of students; developing modern teaching providing; continuous and systematic application of independent work.

Keywords: competence, professional competence, competence approach, training of environmentalists, professional activity.

УДК 378.14

Гончаренко Людмила Михайлівна,
викладач I категорії

*Ірпінський державний коледж економіки та права
08100, Ірпінь, вул. Університетська, 31
Ирпенский государственный колледж экономики и права
08100, Ирпень, ул. Университетская, 31
Irpın State College of Economics and Law
08100, st. University 31, Irpen*

РОЛЬ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Постановка проблеми. Практичне навчання – основна складова професійної підготовки молодшого спеціаліста, показник його фахової дієвості. Практика студентів є невід’ємною складовою стандартів та освітньо-професійної програми підготовки фахівців з вищою

освітою. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, формування та розвиток уміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння су-

часними методами, формами організації праці, визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою підготовки фахівців відповідного напрямку підготовки, спеціальності. Цим самим визначається актуальність її постійного вдосконалення в системі професійної підготовки сучасного фахівця.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню даної проблеми були присвячені праці таких науковців: М. К. Будникова, М. М. Дьяченко, Ф. А. Каримова, Н. Г. Ничкало, В. Г. Федцова, О. І. Щербак та ін.

Формування цілей статті. Метою написання статті є визначення ролі практичного навчання у підготовці фахівців.

Виклад основного матеріалу. Найважливішим напрямом роботи вищих навчальних закладів є оптимальне врахування зміни структури виробництва, типу економічних процесів в державі під час визначення змісту навчання і практичної підготовки. Відомо, що практична підготовка студентів започатковується в процесі теоретичного навчання, коли проводяться лабораторно-практичні заняття, вирішуються завдання певного виробничого змісту. Традиційно в професійній педагогіці термін «практична підготовка» використовується для визначення характеру навчання як складової частини професійної освіти, що відображає закономірності, зміст, методи і форми організації процесу формування умінь і навичок, який спрямований на формування здатності студентів до кваліфікаційної виробничої праці за обраною спеціальністю.

Залежно від конкретного напрямку підготовки, спеціальності чи спеціалізації студентів практика може бути:

– навчальна (екскурсійна, мовна, діалектологічна, фольклорна, навчально-ознайомлювальна, науково-дослідна, пленерна тощо);

– виробнича (педагогічна, навчально-виховна, волонтерська, педагогічна в оздоровчих закладах, технологічна, експлуатаційна, економічна, юридична, організаційно-управлінська, обліково-аналітична виробнича за фахом);

– переддипломна [1].

Завданням навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних та спеціальних дисциплін.

Метою виробничої практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін, практичних навичок, ознайомлення безпосередньо в установі, організації, а також збір фактичного матеріалу. Переддипломна практика студентів є завершальним етапом навчання і проводиться на

випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення здобутих ними знань, практичних умінь та навичок, оволодіння професійним досвідом та готовності їх до самостійної трудової діяльності.

Отже, практична підготовка, яка разом з теоретичною створює основу, є провідною частиною всієї професійної освіти. Це зобов'язує глибше аналізувати тенденції в європейській та світовій освіті. Водночас участь вищої освіти України в Болонських перетвореннях має бути спрямована лише на її розвиток і набуття нових якісних знань, а не втрату кращих традицій, зниження національних стандартів якості.

Одним із важливих положень Болонського процесу є орієнтація вищих навчальних закладів на кінцевий результат: знання й уміння випускників мають бути застосовані і практично використані, тобто випускники працевлаштовані. Сьогодні змінилася парадигма освіти, і це вже розуміють студенти. Майбутнє працевлаштування, у першу чергу, залежить від студента, його знань, умінь, мобільності, готовності навчатися впродовж життя.

Відповідно до сучасних вимог фахівець повинен володіти умінями, прийомами і методами впровадження передової технології, забезпечувати оптимальний режим роботи, постійно поглиблювати свої знання з економіки, фінансів, права, уміти налагоджувати юридичні відносини з керівниками підприємств, банків, з податковими органами: бути готовим очолити фірму чи її структурні підрозділи, займатися підприємницькою діяльністю [2].

Практичне навчання регламентується наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93 та «Положенням про проведення практики студентів». Виробнича практика студентів організована відповідно до діючих навчальних планів, робочих програм, календарно-тематичних планів.

Безумовно, впродовж усього періоду виробничої практики здійснюється контроль за її проходженням студентами. Викладачі спеціальних дисциплін і завідувач відділення практичного навчання надають студентам методичну допомогу у вивченні питань програми практики, у підборі практичних матеріалів та їх аналізу.

При підготовці фахівців різних рівнів практична підготовка має велике психологічне значення, зокрема:

- чергування розумової праці з фізичною діяльністю сприяє покращенню кровообігу, удосконалює м'язову систему, підвищує розумову працездатність;

- позитивне ставлення до праці виявляється як життєва необхідність і як внутрішня потреба людини;

- під час роботи відбувається тренування різ-

них аналізаторів, їх розвиток;

- практика стає критерієм засвоєння знань, перевірки їх якості і кількості;
- має місце удосконалення професійної уваги.

Варто виділити такі принципи практичного навчання:

- органічний зв'язок теорії з практикою;
- відповідності цілей навчання запитам суспільної практики;
- творчого володіння досягненнями педагогіки і передовим досвідом викладання;
- єдність навчання і виховання;
- свідомість і активність студентів;
- самостійність студентів у навчанні;
- науковість, професійна спрямованість навчання і зв'язок його з виробництвом;
- опори на чуттєво-наочне і емоційне в навчанні;
- свідомого і міцного оволодіння знаннями, вміннями і навичками;
- планування і системності (систематичності);
- вибору і застосування доцільних засобів і методів навчання;
- відповідності організованої форми спільної діяльності викладача і студентів змістовній стороні цієї діяльності;
- колективного характеру навчання і врахування індивідуальних особливостей студентів;
- перевірки і самоперевірки результатів навчання на основі регулятивних рішень [3].

Кожен із названих принципів орієнтує викладача в плануванні практичної підготовки, виступає як необхідний елемент в забезпеченні його цілісності і повноцінності, є самостійним, не замінюється і не поглинається іншими принципами. Разом з тим, всі вони відрізняються взаємозв'язком і взаємопроникненням, тобто ні один з них не може бути реалізованим у повному обсязі без участі інших [3].

Під час практичного навчання можна досягти найвищого рівня професійної компетентності, тому що під час проходження практики на студента діють як внутрішні, так і зовнішні чинники, і студенти можуть адаптувати свої знання до практичних ситуацій своєї майбутньої професії.

Р. Лісна та В. Тригуб за результатами проведеного дослідження дійшли висновку, що виробнича практика забезпечує виховання:

- професійної етики, що передбачає виховання відповідальності за здійснення професійної діяльності як у професійному, так і у моральному плані, професійної честі;
- поваги до трудової діяльності, що вимагає вироблення поглядів на працю як на основу життя, джерело матеріального та духовного багатства суспільства, фізичного та духовного

розвитку людини, формування трудової дисципліни у студентів;

- самостійності, яке засновано на свідомому, систематичному та міцному оволодінню основними прийомами праці зі спеціальності, що знайде відбиток в уміннях робітника варіювати своїми діями залежно від умов;

- любові та поваги до професії як першої життєвої потреби, яке засновувалось на розкритті студентам суспільного і особистісного значення обраної професії, підвищенні професійної кваліфікації;

- творчого ставлення до своєї справи, яке ґрунтується на формуванні та розвитку у студентів кмітливості, працездатності, зосередженості, захопленості ідеєю, критичному ставленні до себе і до своєї роботи, прагненні отримання результату, постійного удосконалення професійної майстерності та настрою на пошук нового [4].

Практичне навчання має важливе значення в процесі професійної підготовки фахівців. Але аналіз сучасного процесу проходження практики має ряд недоліків. Основними, на думку Р. Лісної та В. Тригуб, є: відсутність інтеграції та координації дій між суб'єктами управління цим процесом, низький рівень мотивації керівників практики, формалізація планових, організаційних і особливо контрольних процедур з їх сторони. Згідно з діючими нормативними вимогами, контроль під час практики повинен передбачати діагностику всіх трудових (навчальних) дій та прийомів практиканта керівниками. Проте, зауважують дослідники, «традиційно такий контроль проводиться епізодично і зводиться до консультативно-адаптаційних і різних коригуючих дій керівників практики від підприємств. Остаточний контроль сформованості знань, умінь та навичок відбувається під час підсумкового захисту звіту з практики» [5].

Студенти-економісти Ірпінського державного коледжу економіки та права проходять виробничу практику в державних органах, банківських установах, страхових компаніях та інших фінансово-кредитних установах. Виробнича практика проходить відповідно до затвердженої програми проходження практики по коледжу. Програма охоплює основні економічні аспекти діяльності бази практики. Наприклад, проходження практики в органах Державної фіскальної служби передбачає ознайомлення студентів-практикантів з роботою різних відділів фіскальних органів. Зокрема у відділі адміністрування податків і зборів з юридичних осіб студенти мають ознайомитись з порядком сплати податків юридичними особами, своєчасності сплати та надходження податків з юридичних осіб до бюджету. Прибувши на базу практики, студенти в більшості випадків отри-

мують роботу з архівним документами. Керівники практики (від бази практики) не мають часу приділяти увагу студентам-практикантам. При написанні звіту з практики студенти користуються теоретичними джерелами. А практичний аспект полягає в прикріпленні декларацій по сплаті податків до звіту.

Нині можна цілком погодитися з авторами Р. Лісною та В. Тригуб, що контроль, який переважно зорієнтований на виявлення вмінь студента до вербальної комунікації, «ніяк не розкриває його реальних можливостей та навчальних досягнень під час виробничої практики» [5]. Такий висновок ними обґрунтовано: 1) контроль зі сторони керівників практики під час її проходження студентами має епізодичний, узагальнений характер і не зорієнтований на професійний об'єкт, а спрямований, в першу чергу, на ставлення студента до практики з позицій його поведінки; 2) оцінювання досягнень пов'язано з якістю підготовки звіту та відгуків безпосередніх керівників, які ґрунтуються на загальних критеріях, працелюбності, лояльності, толерантності тощо.

Звідси виходить, що об'єктом контролю є студент, його наявність на місці практики, рівень його зайнятості підготовкою звіту, обсяг цього звіту на відповідну дату тощо. Це суперечить вимогам компетентнісного підходу до професійної підготовки фахівців і не відповідає сучасним вимогам до оцінювання навчальних досягнень студентів певного рівня сформованості насамперед професійної компетентності. Крім цього, контроль досягнень не носить комплексного та неперервного характеру, а об'єктом

контролю, як і раніше, виступають формальні процедури та звітні документи. Безумовно, при компетентнісному підході контроль має бути зосереджено на обсязі, глибині та рівні засвоєння знань; передбачати системне оцінювання рівня сформованості вмінь [5].

Висновки. В процесі проходження практичного навчання студенти закріплюють набуті теоретичні знання та отримують практичні навички. Практичне навчання має стати важливою складовою навчання студентів. Тому, важливо правильно організувати процес практичного навчання студентів та засвоєння ними достатнього обсягу знань, первинних фахових умінь та компетенцій, одержаних на практичних заняттях у процесі теоретичного навчання, що в подальшому сприятимуть легкій адаптації молодших спеціалістів у практичну сферу. Для покращення якості проходження практики студентами, необхідно, щоб бази практики оплачували своїм працівникам за керівництво практикою студентів. Для оптимального процесу проходження практики студентами необхідно налагодити співпрацю вищого навчального закладу та підприємств – баз практик з питань процесу організації та проведення практики студентів, що дозволить сформуванню професійних компетенцій молодших спеціалістів. Тоді підвищиться якість самого практичного навчання студентів. Навчальним закладам програму проходження практики варто максимально наблизити до практичного аспекту, а не розкривати теоретичні питання, які студенти вивчили на лекційних заняттях.

Література

1. Матвієнко О.В. Практичне навчання в коледжі: [Електронний ресурс] / Матвієнко О. В. – Режим доступу:<http://agrokoledg.poltava.ua/prakt/praktichne-navchannya-v-koledzhi/>
2. Практичне навчання в коледжі. [Електронний ресурс] / – Режим доступу:<http://www.rdak.edu.ua/ua/studentu/practical-training>.
3. Педагогіка туризму. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://tourlib.net/books_ukr/pedtur33.htm
4. Лісна Р. П. Тригуб В. О. Формування професійної компетенції у процесі практичного навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://fkd.org.ua/article/viewFile/25168/22619>
5. Практична підготовка студентів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/16790422/pravo/praktichna_pidgotovka_studentiv

References

1. Matviyenko O. V. Prakty`chne navchannya v koledzhi: [Elektronny`j resurs] /Matviyenko O. V. – Rezhy`m dostupu:<http://agrokoledg.poltava.ua/prakt/praktichne-navchannya-v-koledzhi/>
2. Prakty`chne navchannya v koledzhi. [Elektronny`j resurs] – Rezhy`m dostupu:<http://www.rdak.edu.ua/ua/studentu/practical-training>.
3. Pedagogika tury`zmu. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu:http://tourlib.net/books_ukr/pedtur33.htm
4. Lisna R. P. Try`gub V. O. Formuvannya profesijnoy ikompetenciyi u procesi prakty`chnogo navchannya. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu:<http://fkd.org.ua/article/viewFile/25168/22619>
5. Prakty`chna pidgotovka studentiv. [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://pidruchniki.com/16790422/pravo/praktichna_pidgotovka_studentiv.

Гончаренко Л. М. Роль практичного навчання в підготовці майбутніх економістів

Практичне навчання – основна складова професійної підготовки молодшого спеціаліста, показник його фахової дієвості. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, формування та розвиток у студентів

професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою підготовки фахівців відповідного напрямку підготовки, спеціальності.

Завданням навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних та спеціальних дисциплін.

В процесі проходження практичного навчання студенти закріплюють набуті теоретичні знання та отримують практичні навички. Практичне навчання має стати важливою складовою навчання студентів. Тому, важливо правильно організувати процес практичного навчання студентів та засвоєння ними достатнього обсягу знань, первинних фахових умінь та компетенцій, одержаних на практичних заняттях в процесі теоретичного навчання, що в подальшому сприятимуть легкій адаптації молодших спеціалістів у практичну сферу. Для покращення якості проходження практики студентами необхідно, щоб бази практики оплачували своїм працівникам за керівництво практикою студентів. Для оптимального процесу проходження практики студентів необхідно налагодити співпрацю вищого навчального закладу та підприємств (баз практик) з організації та проведення практики студентів, що дозволить сформувати професійні компетенції молодших спеціалістів. Тоді підвищиться якість самого практичного навчання студентів.

Ключові слова: практичне навчання, практична підготовка, практика, виробнича практика, навчальна практика, переддипломна практика.

Гончаренко Л. М. Роль практического обучения в подготовке будущих экономистов.

Практическое обучение – основная составляющая профессиональной подготовки младшего специалиста, показатель его профессиональной действенности. Она направлена на закрепление теоретических знаний, полученных студентами за время обучения, приобретение и совершенствование практических навыков и умений, формирование и развитие у студентов профессионального умения принимать самостоятельные решения в условиях конкретной профессиональной ситуации, овладение современными методами, формами организации труда, определенными образовательно-квалификационными характеристиками подготовки специалистов соответствующего направления подготовки, специальности.

Задачей учебной практики является ознакомление студентов со спецификой будущей профессии, получение первичных профессиональных умений и навыков по общепрофессиональным и специальным дисциплинам.

В процессе прохождения практического обучения студенты закрепляют полученные теоретические знания и получают практические навыки. Практическое обучение должно стать важной составляющей обучения студентов. Поэтому важно правильно организовать процесс практического обучения студентов и усвоение ими достаточного объема знаний, первичных профессиональных умений и компетенций, полученных на практических занятиях в процессе теоретического обучения, в дальнейшем будут способствовать легкой адаптации молодых специалистов в практическую сферу. Для улучшения качества прохождения практики студентами, необходимо чтобы базы практики оплачивали своим работникам руководство практикой студентов. Для оптимального процесса прохождения практики студентов необходимо наладить сотрудничество вуза и предприятий (баз практик) по организации и проведению практики студентов, что позволит сформировать профессиональные компетенции младших специалистов. Тогда повысится качество самого практического обучения студентов.

Ключевые слова: практическое обучение, практическая подготовка, практика, производственная практика, учебная практика, преддипломная практика.

Goncharenko L. M. The role of practical training in preparing future economists.

Practical training – the main component of training junior specialist, professional indicator of its effectiveness. It aims to consolidate the theoretical knowledge acquired by students during training, acquisition and improvement of practical skills and abilities, formation and development of students' professional ability to make decisions in a particular professional situation, mastering modern methods, forms of work organization defined educational qualification characteristics training of specialists of the direction of training, specialty.

The objective of practical training is to familiarize students with the specifics of future profession, receive primary professional skills of general professional and special disciplines.

During undergone practical training, students reinforce the acquired theoretical knowledge and gain practical skills. Practical training has become an important part of student learning. Therefore, it is important to organize the practical training of students and assimilation of sufficient knowledge of primary professional skills and competencies gained at workshops in the theoretical study that further facilitate easy adaptation of young specialists in the practical sphere. To improve the quality of practical training students need to practice base pay their employees practice management students. For optimal process of practical training students need to cooperate higher education institutions and enterprises - base practices for the process of organizing and conducting practice students will form professional competence of young professionals. Then, increase the quality of the practical training of students.

Keywords: practical training, practical training, practice, practical training, teaching practice, pre-diploma practice.